

Landelijke toegankelijkheid beschermd wonen

Landelijke toegankelijkheid beschermd wonen

Achtergrond

Sinds 2015 zijn alle gemeenten verantwoordelijk voor het Beschermd Wonen. Zij kunnen dit als een maatwerkvoorziening aanbieden aan inwoners. In tegenstelling tot de andere vormen van Wmo-ondersteuning, is in de wet bepaald dat voor Beschermd Wonen en voor Maatschappelijke Opvang geldt dat mensen zich in alle gemeenten in Nederland kunnen melden als zij aanspraak willen maken op Beschermd Wonen en Opvang. Het is dan aan de gemeente om te onderzoeken wat de ondersteuningsvraag is en waar die ondersteuning het best kan worden opgestart.

Deze wettelijke bepaling zorgt in de praktijk voor ingewikkelde uitvoeringsvragen tussen gemeenten en voor onduidelijkheid bij zorgaanbieders en inwoners die een beroep willen doen op Beschermd Wonen in een andere regio dan waar zij vandaan komen. Om gemeenten handvatten te geven om de wettelijke bepaling praktisch toe te passen werd in 2016 een handreiking geschreven. De uitvoeringsvragen bleven echter:

- Hoe kunnen gemeenten de verschillende criteria van ‘beste plaats van herstel’ eenduidig afwegen?
- Hoe verhoudt het begrip regiobinding in de Huisvestingswet (2024), waarmee gemeenten kunnen sturen op het met voorrang huisvesten van mensen met een maatschappelijke of economische binding met de regio, zich tot landelijke toegankelijkheid voor Beschermd Wonen en Opvang?
- Wie is aan zet na uitstroom vanuit Jeugdwet en Forensische zorg als sprake is van Beschermd Wonen?
- Hoe kunnen gemeenten het best omgaan met landelijke toegankelijkheid in relatie tot de steeds meer ontstane ‘tussenvormen’ van Beschermd Wonen?
- Hoe verhoudt de landelijke toegankelijkheid zich tot de financiering van vormen van Beschermd Wonen die niet in iedere regio aanwezig zijn?

Er bestaat een relatieve schaarste aan aanbod voor Beschermd Wonen en gemeenten kampen met wachtlijsten. De openstelling van de Wlz voor mensen met een psychiatrische aandoening in 2021 heeft dit in sommige regio's versterkt. Er bestaat hierdoor een spanning tussen de landelijke toegankelijkheid en de mogelijkheden die gemeenten hebben. Zonder eenduidig toegepaste landelijke uitvoeringsafspraken komt de landelijke toegankelijkheid van beschermd wonen in het gedrang: mensen kunnen zich niet vestigen waar zij willen en daar gebruik maken van passende zorg.

Iedere gemeente zoekt sinds 2015 haar weg hierin. Het gaat vermoedelijk niet om een hele grote groep inwoners; de meeste mensen willen beschermd wonen in de regio waar zij vandaan komen of waar zij staan ingeschreven. In het [onderzoek](#) 'Match vraag en passend aanbod Beschermd Wonen' (DSP-groep, 2024), wordt gesproken over 220 tot 880 keer per jaar. Het aantal bovenregionale Wmo-meldingen voor Beschermd Wonen ligt vermoedelijk een stuk hoger, aangezien lang niet alle meldingen leiden tot een beschikking voor Beschermd Wonen.

Alle regio's hebben het afgelopen decennium ingezet op het ontwikkelen van passend ondersteuningsaanbod. Toch leidt landelijke toegankelijkheid tot verschillen in gemeentelijke uitvoering en het heen en weer sturen van mensen met een ondersteuningsvraag, discussies en inspanningen van Wmo-consulenten en zorgaanbieders. De VNG ontvangt hierover regelmatig

signalen van haar achterban. Helaas leidt het soms ook tot het uitblijven van passende ondersteuning aan inwoners. De geschillencommissie Sociaal Domein kan een dwingend advies geven aan gemeenten die er onderling niet uitkomen. Die route wordt echter maar een paar keer per jaar bewandeld.

Centrumgemeenten en regiogemeenten hebben vanaf 2022 op grond van de [Norm voor Opdrachtgeverschap Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen](#) regionale afspraken gemaakt over de organisatie en financiering van Beschermd Wonen en daarmee samenhangende ondersteuning. De centrumgemeenten ontvangen de middelen voor Beschermd Wonen vanuit het rijk en voeren die taak veelal samen met de regiogemeenten uit. Gemeenten sorteren voor op de verwachte invoering van het objectief verdeelmodel Beschermd Wonen, waarmee de middelen voor Beschermd Wonen over alle gemeenten worden verdeeld; ook wel de 'doordecentralisatie van Beschermd Wonen' genoemd. De daarvoor benodigde wettelijke invoering van een woonplaatsbeginsel voor Beschermd Wonen is echter tot op heden niet van de grond gekomen, waardoor de situatie van 2015 blijft bestaan. Een actualisatie van de handreiking uit 2016 wordt ook daarom steeds urgenter.

Doel handreiking Beschermd Wonen

Deze handreiking is op verzoek van gemeenten opgesteld om landelijke toegankelijkheid van Beschermd Wonen te waarborgen. Gemeenten willen de zorg voor de inwoner onderling goed regelen zonder administratieve lasten en verrekening over en weer. Verder willen ze eventueel strategisch gedrag van burgers en aanbieders voorkomen, zodat het ondersteuningsaanbod voor iedereen die daar recht op heeft toegankelijk blijft. Deze handreiking moet verschillen tussen gemeenten in de wijze waarop uitvoering wordt gegeven aan landelijke toegankelijkheid Beschermd Wonen voorkomen of beperken.

De praktijk zal ongetwijfeld weerbarstig zijn. Immers: de financiële impact van een inwoner in beschermd wonen is aanzienlijk en de wet geeft weinig houvast bij het uitvoering geven aan allerlei situaties die gemeenten tegenkomen. Bovendien hebben gemeenten weinig invloed op een eventuele toename van het aantal aanvragers in hun regio. Hierdoor zal de garantie van landelijke toegankelijkheid en de financiering van de ondersteuning onder druk blijven staan. Het is aan gemeenten om hiervoor in goed onderling overleg oplossingen te vinden. Deze handreiking kan daarbij helpen.

Status van de handreiking

Deze in 2026 geactualiseerde handreiking sluit aan op de uitgangspunten waar alle centrumgemeenten in 2016 mee hebben ingestemd¹:

- Gemeenten zijn er gezamenlijk verantwoordelijk voor dat de wettelijke landelijke toegankelijkheid in Nederland voor Beschermd Wonen is geborgd;
- Het is onwenselijk dat inwoners die zijn aangewezen op Beschermd Wonen worden afgewezen voor toegang in een gemeente, zonder dat duidelijk is in welke gemeente zij wel aanspraak op toegang kunnen maken;
- Gemeenten gebruiken een gezamenlijk opgestelde handreiking om te bepalen in welke gemeente een traject de meeste kans van slagen heeft;
- Gemeenten werken mee aan een warme overdracht als iemand – die aanspraak maakt op een plek in de Beschermd Wonen in hun gemeente – beter in een andere gemeente kan worden opgevangen;
- Gemeenten proberen in goed overleg met de andere betrokken gemeente tot een oplossing te

¹ De wethouders van de 43 centrumgemeenten voor beschermd wonen hebben op 14 oktober 2016 besloten een [convenant](#) te sluiten over de manier waarop zij samen verantwoordelijkheid voor de landelijke toegankelijkheid van beschermd wonen nemen.

komen als er verschil van mening is over de gemeente waar iemand Beschermd gaat Wonen. Geschillen leggen zij voor aan een landelijke geschillencommissie en gemeenten accepteren het oordeel van deze commissie.

Het verdient de voorkeur dat gemeenten in hun beleidsregels Wmo naar deze handreiking verwijzen. Waar mogelijk worden de werkafspraken opgenomen in de procesbeschrijvingen van de lokale toegangen die belast zijn met uitvoering van de indicering voor Beschermd Wonen. De VNG verzamelt landelijk de [contactgegevens](#) van de betrokken contactpersonen binnen de regio's, zodat gemeenten contact op kunnen nemen als zij er onderling niet uitkomen.

Wettelijk kader en afgeleide uitgangspunten voor deze handreiking

Het kader voor deze handreiking wordt gegeven door de Wet maatschappelijke ondersteuning (2015). Deze wet geeft richting aan de manier waarop een gemeente handelt bij een aanvraag voor Beschermd Wonen, wanneer een inwoner uit een andere regio komt.

1. Beste plek voor herstel en participatie is leidend

Gemeenten krijgen in de Wmo de opdracht om maatschappelijke ondersteuning, waaronder Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang, te bieden aan mensen die dat nodig hebben om zo lang mogelijk zelfstandig thuis te blijven wonen en mee te kunnen doen aan de samenleving. Iedere gemeente geeft deze ondersteuning vorm naar eigen inzicht en op grond van de lokale situatie. Daarbij kunnen gemeenten algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen, zoals Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen, inzetten.

Als iemand die beschermd woont of wil wonen wil verhuizen naar een andere gemeente en zich daar meldt, dan dienen gemeenten in de beoordeling van deze melding dus rekening te houden met de 'beste plek voor herstel en participatie'. In deze handreiking zijn daarom [toetscriteria](#) opgenomen om te beoordelen waar voor de langere termijn de ondersteuning de meeste kans van slagen heeft. De wens van de inwoner maakt ook een belangrijk onderdeel uit van deze beoordeling. Uit het onderzoek en de nodige afstemming tussen gemeenten volgt uiteindelijk één verantwoordelijke gemeente die een aanvraag voor Beschermd Wonen in behandeling neemt en daarop een besluit afgeeft.

2. Alleen voor maatwerkvoorzieningen mét wooncomponent

Deze handreiking is van toepassing op Beschermd Wonen, zoals gedefinieerd in de Wmo. Het verblijf in een instellingseigen woonvoorziening maakt bij Beschermd Wonen integraal onderdeel uit van de maatwerkvoorziening (dit volgt uit de systematiek van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015), dus:

- de wooncomponent is onderdeel van de geleverde voorziening;
- er is géén huurovereenkomst (ook niet met zorgaanbieder) of recht op huurtoeslag;
- de inwoner betaalt een inkomensafhankelijke eigen bijdrage via het CAK

Maatwerkvoorzieningen zónder wooncomponent vallen niet onder Beschermd Wonen, maar zijn een vorm van begeleiding in de zin van artikel 1.1.1 van de Wmo 2015. Landelijke toegankelijkheid is daarop dus niet van toepassing. De handreiking gaat kort in op zogenaamde 'tussenvoorzieningen' waarbij wettelijk gezien geen landelijke toegankelijkheid geldt, maar waar gemeenten in praktijk wel aanlopen tegen uitvoeringsvragen, omdat deze voorzieningen sterk lijken op voorzieningen voor Beschermd Wonen.

3. Geen burger tussen wal en schip

"Ingezetenen van Nederland kunnen zich tot elke gemeente wenden voor opvang en beschermd wonen" (art. 1.2.1 Wmo)

Landelijke toegankelijkheid betekent dat iemand voor Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang in elke gemeente in Nederland terecht kan voor een melding,

ook als die persoon niet uit die gemeente komt. Gemeenten zijn verplicht deze melding in behandeling te nemen, te onderzoeken en tot een besluit te komen.

De Wmo 2015 wil daarmee zorgen voor gelijke kansen en participatie voor kwetsbare burgers. Met landelijke toegankelijkheid wil de wetgever voorkomen dat mensen die geen duidelijke binding hebben met een gemeente verstoken blijven van Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang.

Gemeenten onderschrijven dat het onwenselijk is dat inwoners die zijn aangewezen op Beschermd Wonen worden afgewezen voor toegang in een gemeente, zonder dat duidelijk is in welke gemeente zij wel aanspraak op toegang kunnen maken. Met deze handreiking beogen gemeenten te voorkomen dat mensen 'tussen wal en schip' vallen.

4. Onderzoek binnen 6 weken na melding en besluit binnen 2 weken na aanvraag

Na een melding voor Wmo ondersteuning heeft een gemeente volgens de wet zes weken² de tijd om onderzoek te doen naar welke Wmo-hulp nodig is. Deze handreiking beschrijft welke stappen gemeenten samen dienen te nemen als iemand in een andere gemeente een melding doet voor (mogelijk) beschermd wonen, zodat die informatie wordt uitgewisseld die van belang is om het onderzoek tijdig en volledig uit te kunnen voeren. Elke melding voor beschermd wonen leidt tot een onderzoek en een advies over de benodigde ondersteuning. Dit onderzoek hoeft niet altijd uitgevoerd te worden door de gemeente waar iemand zich meldt. Gemeenten kunnen afspreken dat een andere gemeente het onderzoek uitvoert, bijvoorbeeld wanneer deze gemeente meer kennis heeft over de ondersteuningsvraag van de inwoner.

Als een inwoner na het onderzoek een aanvraag wil indienen voor Beschermd Wonen, dan heeft de gemeente 2 weken de tijd om hierop een besluit af te geven. Deze handreiking beschrijft ook hoe betrokken gemeenten kunnen afstemmen en daarmee bijdragen aan een besluit dat past bij de ondersteuningsvraag van de inwoner.

5. Wachttijden voor ondersteuning

Als de inwoner eenmaal een beschikking heeft voor Beschermd Wonen moet soms nog gezocht worden naar een passende zorgaanbieder en woonplek bij die zorgaanbieder. Er is daarom niet altijd ook meteen een plek beschikbaar. Dat geldt ook voor mensen die in een andere regio beschermd willen gaan wonen. De Wmo stelt geen normen voor wachttijden. Ook kent de Wmo geen treeknormen met minimaal aanvaardbare wachttijden.

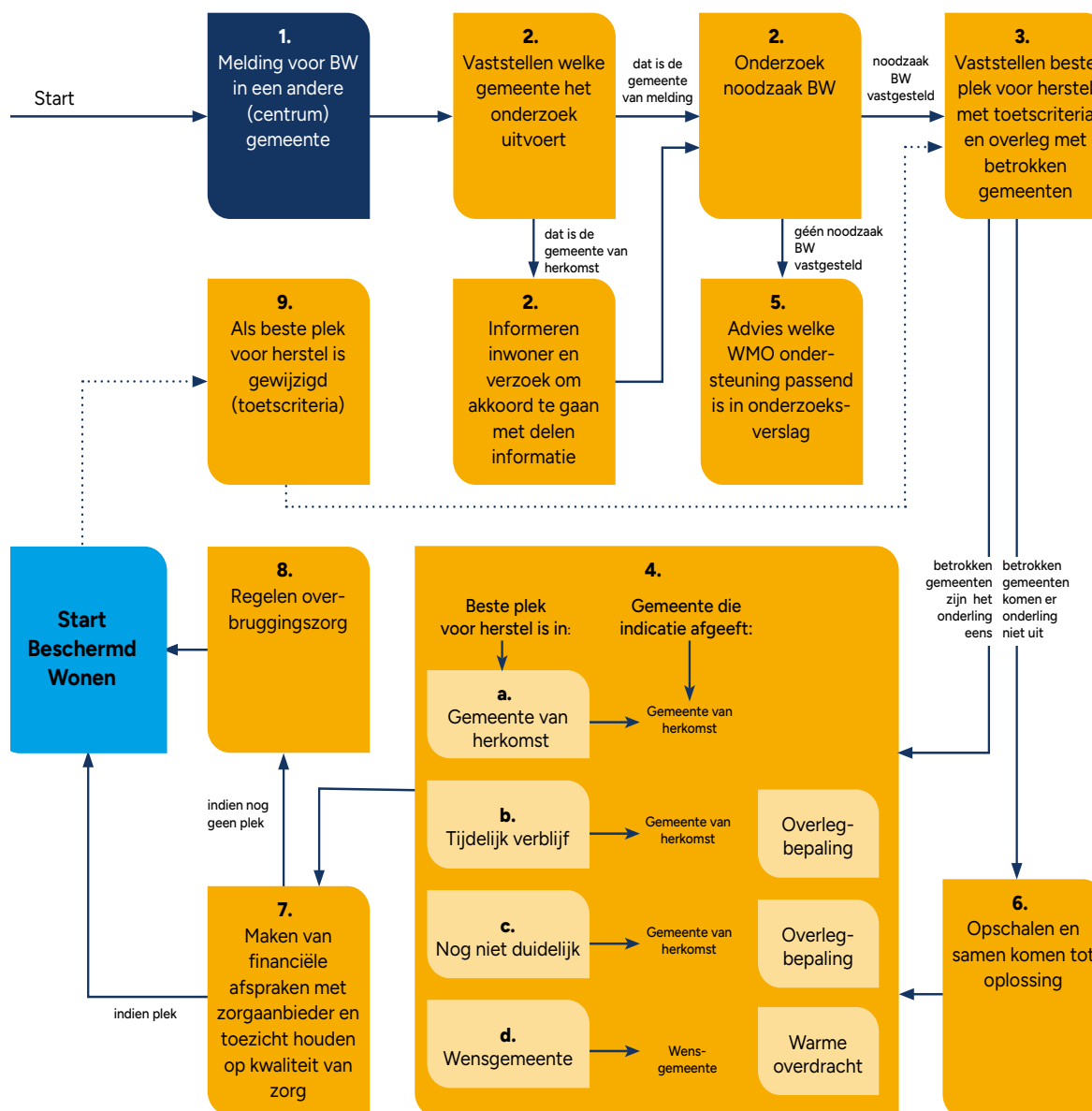
Deze handreiking beschrijft hoe gemeenten urgente en noodzakelijke ondersteuning borgen in de periode dat iemand op een wachtlijst staat voor Beschermd Wonen in een andere regio. Gemeenten zijn transparant over de aanwezigheid van wachtlijsten richting de inwoner.

Relatie met Maatschappelijke Opvang

Voor Maatschappelijke Opvang bestaat een vergelijkbare handreiking, gebaseerd op uitgangspunten die door alle gemeenten zijn vastgelegd een Convenant Landelijke Toegankelijkheid Maatschappelijke Opvang (2016). Deze handreiking wordt ook in 2026 geactualiseerd.

² In bijzondere situaties kan een inwoner een spoedmelding doen. De gemeente wordt dan gevraagd om alvast een tijdelijke voorziening toe te kennen in de periode waarin het onderzoek wordt verricht (bijvoorbeeld een voorziening voor opvang voor iemand die dakloos is).

Deze processtappen helpen gemeenten om op een eenduidige manier te bepalen welke gemeente verantwoordelijk is als een inwoner een melding doet voor Beschermd Wonen in een andere gemeente of regio. De nummers in het schema verwijzen naar de processtappen die hieronder zijn uitgewerkt.

1. Ingezetenen van Nederland kunnen zich voor Beschermd Wonen melden bij elke (centrum) gemeente. Een melding dient voort te komen vanuit de wens van betrokkene om zich te vestigen in deze wensgemeente.

NB. De inwoner kan zich bij zijn aanvraag laten bijstaan door een vertrouwenspersoon. Dit kan een naastbetrokkene zijn, een patiënten vertrouwenspersoon of een onafhankelijke cliëntondersteuner. De gemeente die contact heeft met de inwoner informeert de inwoner hierover.

2. De gemeente van melding stelt vast of er een duidelijke [gemeente van herkomst](#) is. Is dat het geval? Dan verzoekt³ de gemeente van melding aan de gemeente van herkomst om het onderzoek uit te voeren en de resultaten van het onderzoek te delen. De inwoner wordt hierover geïnformeerd en ook gevraagd om akkoord te gaan met het delen van informatie tussen gemeenten, zodat betreffende gemeente een zorgvuldig onderzoek kan uitvoeren. Het onderzoek wijst uit of Beschermd Wonen noodzakelijk is of dat er alternatieve ondersteuningsmogelijkheden zijn.

NB. Is er geen duidelijke gemeente van herkomst? Dan voert de gemeente van melding zelf het onderzoek uit en komt zelf tot een besluit op de aanvraag die daarop mogelijk volgt.

NB. Elke melding voor beschermd wonen wordt gevolgd door een onderzoek en een advies over de benodigde ondersteuning, maar dit wordt dus niet altijd uitgevoerd door de gemeente waar de melding plaatsvindt.

NB. Om te voorkomen dat iedere betrokken gemeente een heel nieuw onderzoek moet doen, is het helpend als in het onderzoek goed wordt beschreven op basis van welke ondersteuningsbehoefte wordt geconcludeerd dat wel/geen Beschermd Wonen nodig is. Indien de gemeente van herkomst concludeert dat geen recht bestaat op Beschermd Wonen volgens de eigen verordening, kan de inwoner altijd alsnog een aanvraag indienen in de [wensgemeente](#). Deze beoordeelt dan zelfstandig of de inwoner volgens de eigen verordening in aanmerking komt en kan daarbij gebruik maken van het feitenonderzoek van de gemeente van herkomst.

3. Blijkt uit het onderzoek dat er sprake is van een ondersteuningsvraag voor Beschermd Wonen? Dan toetst de gemeente die het onderzoek uitvoert op basis van de toets criteria (zie [toetscriteria](#)) ook wat de beste plaats is voor herstel. De beoordelende gemeente overlegt met eventueel andere betrokken gemeente(n) over hoe deze tot de uitkomsten van het onderzoek naar de beste plaats voor herstel is gekomen.

NB. In een enkel geval is er geen duidelijke wensgemeente aanwezig, maar is slechts duidelijk dat het herstel in een bepaalde regio niet kansrijk is. Gemeenten kunnen in dat geval met elkaar afspraken maken over het over en weer helpen van inwoners die elders graag een nieuwe start willen maken.

4. Zijn betrokken gemeenten het eens met de uitkomsten van het onderzoek en de beste plaats voor herstel? Er zijn vier opties:

- Op basis van het onderzoek wordt duidelijk dat de beste plaats voor herstel ligt in de gemeente van herkomst. Beide gemeenten zijn het hierover eens. De gemeente van herkomst is aan zet. De inwoner doet een aanvraag voor Beschermd Wonen bij deze gemeente en de gemeente geeft daarop het besluit (indicatie) af. Er is dan géén sprake van verhuizing naar een andere gemeente.

NB. Hoewel de wens van de inwoner uitdrukkelijk wordt meegenomen in de afweging wat de beste plek is voor herstel, kan het zijn dat de inwoner het niet eens is met het advies dat komt uit het onderzoek. De inwoner kan dan alsnog een aanvraag indienen bij de wensgemeente. Die gemeente moet dan een besluit afgeven en de inwoner kan hiertegen bezwaar maken.

- Het is de nadrukkelijke intentie dat iemand maar kort elders verblijft. Meestal tot 2 jaar. Zie ook de paragraaf [tijdelijk verblijf](#). De gemeente van herkomst is aan zet. De inwoner doet een aanvraag voor Beschermd Wonen bij deze gemeente en de gemeente geeft daarop het besluit (indicatie) af. Dit is in ieder geval aan de orde bij 'safehouses' die als Beschermd Wonen voorziening georganiseerd zijn.

NB. De gemeente van herkomst informeert de gemeente waar deze voorziening staat over de plaatsing volgens de ['overlegbepaling'](#).

- Op basis van het onderzoek is nog niet duidelijk of de beste plaats voor herstel op de lange termijn ligt in de wensgemeente, maar partijen willen dit wel gaan proberen. De gemeente van herkomst is aan zet. De inwoner doet een aanvraag voor Beschermd Wonen bij deze gemeente en

³ Er zijn twee manieren om de juridisch verantwoordelijkheid voor het onderzoek goed te beleggen. Ofwel de gemeente van melding geeft een mandaat aan de gemeente van herkomst om het onderzoek uit te voeren. Ofwel de gemeente van herkomst verricht het onderzoek en stelt een conceptadvies op, de gemeente van melding stelt het onderzoek formeel vast.

de gemeente geeft daarop het besluit (indicatie) af.

NB. De gemeente van herkomst informeert de gemeente waar deze voorziening staat over de plaatsing volgens de [‘overlegbepaling’](#).

- Op basis van het onderzoek wordt duidelijk dat de beste plaats voor herstel op de lange termijn ligt in de wensgemeente. Beide gemeenten zijn het hierover eens. De wensgemeente is aan zet. De inwoner doet een aanvraag voor Beschermd Wonen bij deze gemeente en de gemeente⁴ geeft daarop het besluit (indicatie) af. Er volgt een warme overdracht, zie ook paragraaf [‘warme overdracht’](#).
- 5. Als uit het onderzoek blijkt dat er géén sprake is van een ondersteuningsvraag voor Beschermd Wonen, dan meldt de gemeente in haar onderzoeksverslag of en voor welke andere Wmo voorziening een inwoner een aanvraag kan indienen en op welke wijze dat dient te gebeuren. Zie ook [bijlage 3](#) voor werkafspraken over woonvormen waar ambulante ondersteuning wordt geboden in relatie tot landelijke toegankelijkheid.
- 6. Als gemeenten het niet eens worden over de beste plaats voor herstel, kunnen zij zich wenden tot de regioadviseurs van het Platform Sociaal Domein voor bemiddeling. Komen zij er dan nog niet uit? Dan kunnen zij zich wenden tot de geschillencommissie Sociaal Domein. Zie ook paragraaf [‘Escalatie en geschillen’](#).
- 7. Indien ZIN: De gemeente die het besluit afgeeft zorgt voor plaatsing in Beschermd Wonen en is financieel én inhoudelijk verantwoordelijk voor het Beschermd Wonen traject dat plaatsvindt. De gemeente maakt dan zelf afspraken met betreffende zorgaanbieder en houdt ook het toezicht op de kwaliteit van de geboden ondersteuning. Daarbij hoort ook het monitoren van de voortgang én organiseren van uitstroom na Beschermd Wonen.
Indien PGB: Overleg met gemeente van plaatsing of zij bekend zijn met de zorgaanbieder waar de budgethouder beschermd wonen wil gaan inkopen en of er aandachtspunten zijn voor een eventuele overdracht na een jaar, mocht de inwoner voor de langere duur bij deze zorgaanbieder willen wonen. Dit met het oog op de continuïteit van zorg.
- 8. Er is niet altijd ook meteen een passende plek gevonden en beschikbaar. Dat geldt ook voor mensen die in een andere regio beschermd willen gaan wonen. Gemeenten zijn transparant over de aanwezigheid van wachtlijsten, zodat de betreffende inwoner weet waar hij of zij aan toe is. De gemeente van herkomst is verantwoordelijk voor het borgen van urgente en noodzakelijke ondersteuning (overbruggingszorg) in de periode dat iemand op een wachtlijst staat voor Beschermd Wonen in een andere regio. Als een inwoner in een behandelsetting (zorginstelling, forensische penitentiaire kliniek) verblijft, zorgt de gemeente van herkomst ervoor dat datum van uitstroom bekend is bij de zorgaanbieder.
- 9. Als na verloop van tijd (minimaal 6 tot 9 maanden na plaatsing) duidelijk wordt dat de beste plek voor herstel op de langere termijn ligt in de wensgemeente en niet in de gemeente van herkomst, dan treden gemeenten opnieuw in overleg op basis van de [toetscriteria](#) beoordelen welke gemeente de ondersteuning voortzet. Het initiatief hiertoe ligt bij de gemeente van herkomst. Deze voert een evaluatie uit welke de input vormt voor het overleg.

Toetscriteria beste plaats voor herstel en participatie

De beste plaats voor herstel en participatie is leidend bij het beoordelen van de vraag welke gemeente verantwoordelijk is voor het verstrekken van een maatwerkvoorziening voor Beschermd Wonen. Als iemand in een andere gemeente beschermd wil gaan wonen, beoordeelt de gemeente

4 Dit vraagt om een aanpassing van het reguliere proces; de gemeente neemt een aanvraag in behandeling op basis van het onderzoek dat een andere gemeente heeft gedaan. De wensgemeente neemt een besluit op basis van de eigen toegangscriteria. Tegen dit besluit kan bezwaar worden gemaakt.

(zie [processtap 2](#)) op basis van onderstaande [toetscriteria](#) waar voor de langere termijn de ondersteuning de meeste kans van slagen heeft. De wens van de inwoner waar hij of zij wil wonen maakt tevens onderdeel uit van deze beoordeling, aangezien dat ook iets zegt over de ondersteuning die mogelijk wel of niet aansluit bij de behoeftes van de inwoner.

Hoe deze criteria te gebruiken?

- De gemeente die de melding onderzoekt, geeft niet alleen een oordeel over of Beschermd Wonen nodig is, maar ook over de beste plaats voor herstel en participatie.
- De gemeente gebruikt onderstaande criteria om te onderbouwen wat de beste plaats is voor herstel en participatie van de inwoner. Deze onderbouwing is maatwerk en geen afvinklijstje. De criteria staan in willekeurige volgorde. Niet alle criteria zijn relevant voor iedere ondersteuningsvraag, gebruik de criteria die dat wel zijn.
- De gemeente legt haar conclusies over de beste plaats voor herstel en participatie vast in het concept advies dat volgt uit het onderzoek.
- De gemeente bespreekt het concept advies met relevante betrokken gemeente(n). Als de inwoner hiervoor nog geen toestemming gegeven, zie [processtap 2](#), dan dient dit alsnog te gebeuren. Samen komen ze tot een oordeel dat in het definitieve advies wordt vastgelegd.
- Dit advies wordt met de inwoner besproken en daaruit volgt mogelijk een aanvraag (zie [processtap 4](#))
- De beste plaats voor herstel en participatie kan gedurende de geboden ondersteuning veranderen. Daarom is het mogelijk dat een verantwoordelijke gemeente na een bepaalde periode (6-9 maanden jaar) opnieuw met de inwoner onderzoekt op basis van de [toetscriteria](#) wat de beste plaats is voor verder herstel en participatie en dit bespreekt met de wensgemeente ([zie processtap 9](#)).

Criterium 1. De wens van de inwoner

Onderbouw de wens van de inwoner om zich te vestigen in de wensgemeente. Wat is volgens de inwoner de belangrijkste reden? Kan de inwoner aangeven waarom deze plaats ook op de langere termijn bijdraagt aan herstel en participatie?

Criterium 2. Aanwezigheid van een positief sociaal steunend netwerk

Onderbouw welk sociaal netwerk (familie en vrienden) aanwezig is in de wensgemeente en op welke manier dat netwerk bij kan dragen aan herstel en participatie. Een positief steunend netwerk blijkt bijvoorbeeld uit:

- toont betrokkenheid en biedt morele en praktische steun aan betrokkene
- is letterlijk in de nabijheid en staat ook figuurlijk naast betrokkene (er is een goede band)

Criterium 3. Actieve schuldhulpverlening

Vermeld of er sprake is van een actief WSNP-traject of andere vormen van financiële ondersteuning. Onderbouw hoe de continuïteit geborgd kan worden als de inwoner verhuist naar de wensgemeente. Vermeldt als er nog geen sprake is van schuldhulpverlening of dit nodig is en zo ja, in hoeverre het kansrijk is om dit op te starten in de wensgemeente.

Criterium 4. Een stabiele bestaande relatie met GGZ of andere vormen van hulpverlening

Vermeldt of er sprake is van positieve en stabiele behandelcontacten en in welke gemeente deze contacten plaatsvinden. Vermeldt ook hoe lang de behandeling nog doorloopt. Onderbouw het effect van de continuïteit van de behandeling als de inwoner verhuist naar de wensgemeente.

Criterium 5. Al ingezette scholing, (vrijwilligers) werk, of passende dagbesteding

Als een student/werknemer of vrijwilliger die beschermd woont wil gaan studeren/werken en verhuizen naar een andere gemeente, dan onderbouwt de gemeente in dit criteria op welke manier de studie/het werk en de verhuizing bijdraagt aan herstel en participatie. Bij de start van de studie/het werk in een onbekende stad zal het vaak nog lastig zijn om te onderbouwen of een verhuizing ook bijdraagt aan herstel en participatie. Pas als de studie/het werk wat meer is gevorderd (na bijvoorbeeld een jaar) en de inwoner een leven begint op de bouwen in de nieuwe woonplaats is dit criterium vaak beter te onderbouwen.

Jongvolwassenen weten vaak niet waar ze hun leven na hun studie willen gaan opbouwen. Het is daarom niet reëel om de beste plaats voor herstel van studenten op de lange termijn te onderbouwen. In dit geval wordt daarom gekeken naar de middellange termijn (studieduur).

Elementen die meegenomen kunnen worden in de onderbouwing:

- Is verhuizen naar de stad van studie/werk noodzakelijk? Het is niet ongebruikelijk om een bepaalde reisafstand te hebben als je gaat studeren/werken. Maar soms is dit ook erg belastend voor personen die kampen met psychische kwetsbaarheden.
- In hoeverre draagt een verhuizing naar de stad van studie of werk bij aan het toewerken naar zelfstandigheid en herstel?
- In hoeverre is de studie of het werk stabiel op de langere termijn? Is er sprake van een vaste aanstelling of is er op een andere manier perspectief op een langere verbondenheid aan de werkplaats? Is het aannemelijk dat de studieperiode wordt afgerond in deze plaats?

Pas na een periode van verblijf in de wensgemeente (minimaal 6 tot 9 maanden) kan duidelijk worden of de beste plek van herstel op de middellange termijn (studieduur) toch is in de gemeente van herkomst of dat iemand inmiddels zijn herstel beter kan voortzetten in de nieuwe gemeente of regio (zie [processtap 9](#)).

Criterium 6. Aanwezige veiligheidsrisico's op de huidige woonplek

Veiligheidsrisico's zijn op zichzelf géén criterium waarmee gemeenten kunnen onderbouwen dat de beste kans op herstel ligt in de wensgemeente. Onderbouw, indien aanwezig, de aanwezigheid van veiligheidsrisico's in de regio van herkomst.

Soms is het vanwege een aanwezig negatief netwerk of andere veiligheidsrisico's (nog) niet wenselijk om een hersteltraject in de gemeente of regio van herkomst te starten. Soms is het helpend als iemand (tijdelijk) elders beschermd kan wonen, buiten de invloedssfeer van dat netwerk of andere risico's. Soms verhuist dat negatieve netwerk ook mee. Omschrijf de te verwachten effecten in deze specifieke situatie.

Pas na een periode van verblijf in de wensgemeente (minimaal 6 tot 9 maanden) kan op basis van een evaluatie duidelijk worden of de beste plek van herstel op de lange termijn toch is in de gemeente van herkomst of dat iemand inmiddels zijn herstel beter kan voortzetten in de nieuwe gemeente of regio (zie [processtap 9](#)).

Criterium 7. De behoefte aan een specifieke aanpak of een specifieke voorziening

Onderbouw waarom de benodigde ondersteuning niet aanwezig is in de regio van herkomst. Wat maakt de benodigde ondersteuning zo specifiek dat een verhuizing naar een andere regio noodzakelijk is?

Het ontbreken van passend ondersteuningsaanbod in de regio waar iemand eigenlijk beschermd wil wonen is op zichzelf niet voldoende grond voor een aanvraag in een andere regio. Dan is de betreffende gemeente aan zet om met zorgaanbieders passend aanbod te creëren of aanbod elders in te kopen.

Criterion 8. Uitstroombmogelijkheden ná Beschermd Wonen

De krapte op de woningmarkt is op zichzelf géén criterium waarmee gemeenten kunnen onderbouwen dat de beste kans op herstel NIET ligt in de regio waar iemand beschermd wil wonen. Omdat daarmee niet automatisch is gezegd dat er in een andere gemeente meer kans is op duurzaam herstel. De krapte op de woningmarkt treft immers alle regio's.

Een uitspraak van geschillencommissie (2025) bevestigt dat regiobinding in het kader van de huisvestingswet niet zonder meer toegepast mag worden als criterium om toegang tot beschermd wonen of maatschappelijke opvang te weigeren.

Het onderzoek dient een uitspraak te doen over de beste plaats voor herstel en participatie. Huisvesting is daarbij uiteraard wel een belangrijke factor die aandacht verdient in het onderzoek. De regeling bij de wet Versterking Regie op de Volkshuisvesting (die vermoedelijk op 1/7/2026 ingaat) regelt dat gemeenten in hun huisvestingsverordening kunnen opnemen dat mensen ook maatschappelijke binding hebben in een woningsmarktregio waar zij geen ingezetene zijn geweest, als daartoe een zwaarwegend belang bestaat. Dat betekent dat mensen dan ook in een gemeente in die woningsmarktregio urgentie kunnen aanvragen. Uitstroom na een Beschermd Wonen traject in een andere woningsmarktregio wordt op grond van zwaarwegende belangen wordt dus een optie als alle gemeenten de verplichte huisvestingsverordening hebben opgesteld waarin de criteria uit deze regeling zijn opgenomen (waarschijnlijk begin 2028). De toetscriteria in deze handreiking bieden mogelijk een goede basis om het 'zwaarwegend belang' vast te stellen.

Tot die tijd zijn gemeenten gebonden aan de huidige Huisvestingswet (2024), zie kader. De realiteit is dat wachtlijsten voor Beschermd Wonen verder zullen toenemen in regio's waar mensen een beroep doen op Beschermd Wonen zonder dat zij daar op grond van urgentie in aanmerking kunnen komen voor vervolghuisvesting bij uitstroom.

Soms vragen wensgemeenten of zorgaanbieders om een terugkeergarantie voor huisvesting in de gemeente van herkomst. De processtappen in deze handreiking zijn erop gericht dat de gemeente waar op de langere termijn de beste passende plek is voor herstel verantwoordelijk is voor het Beschermd Wonen traject én daarna ook de vervolghuisvesting bij uitstroom. Daarmee is een terugkeergarantie niet meer relevant, de uitstroom is immers geborgd bij de gemeente die de indicatie heeft afgegeven.

Het begrip **regiobinding** is een reëel gegeven in de Huisvestingswet (2024). Gemeenten kunnen op grond van die wet sturen op het met voorrang huisvesten van mensen die een maatschappelijke of economische binding met die regio hebben. Gemeenten leggen in een huisvestingsverordening vast hoe ze dat doen. Mensen die vanuit een andere regio een beroep doen op Beschermd Wonen op Opvang komen vaak niet in aanmerking om in die regio met voorrang gehuisvest te worden. Zij kunnen daardoor maar moeilijk uitstromen.

Tijdelijk verblijf

In beginsel is de gemeente waar op de lange termijn de beste plaats is voor herstel en participatie verantwoordelijk voor het traject en de financiering daarvan. Soms is het de nadrukkelijke intentie dat iemand maar kort elders verblijft, dit wordt tijdelijk verblijf genoemd. Tijdelijk verblijf gaat meestal om een verblijf tot 2 jaar, vaak in een voorziening die specifiek is toegerust om bepaalde herstelondersteuning te leveren. De gemeente van herkomst financiert dit tijdelijke verblijf in zijn geheel en overlegt met de gemeente waar de voorziening staat. Deze vorm van tijdelijk verblijf valt

verder buiten de afwegingen van deze handreiking, omdat het niet gaat om de wens van een inwoner om zich elders te vestigen. Het is belangrijk dat deze inzet ook duidelijk is voor de inwoner, zodat daar geen verkeerde verwachtingen ontstaan.

Warme overdracht

Gemeenten hebben in 2016 afgesproken dat zij een warme overdracht organiseren als iemand beschermd gaat wonen in een andere gemeente. Deze paragraaf beschrijft concreter wat dit betekent.

- Als iemand gaat verhuizen naar een andere gemeente en de betreffende gemeente neemt de regie over van de gemeente van herkomst, dan is sprake van een warme overdracht.
- Gemeenten en betrokken zorgaanbieders hebben een rol in het organiseren van een warme overdracht.
- Zij maken in elk geval afspraken over: de administratieve omzetting (BRP, datum start zorg in berichtenverkeer), overbruggingszorg (zie processtap 8), de datum van verhuizing naar een plek bij de nieuwe zorgaanbieder, de overdracht van de persoonlijke gegevens, eventuele aanvullende voorzieningen die moeten worden geregeld (zoals het omzetten van de uitkering). Eventuele verhuiskosten van een beschermd wonen plek naar een andere beschermd wonen plek worden in principe gedragen door de inwoner. Als hij of zij deze kosten niet kan betalen kan een aanvraag voor bijzondere bijstand worden ingediend bij de gemeente die ook de beschikking heeft afgegeven.

Overlegbepaling

Gemeenten willen elkaar niet verrassen of tegenwerken. Als een gemeente zorgaanbod inkoopt in een andere gemeente (ZIN) is het daarom goed gebruik om afstemming te zoeken met de (centrum)gemeente waar de Beschermd Wonen instelling staat. Maar dit is ook relevant als de zorg met een PGB wordt ingekocht door de budgethouder. Deze paragraaf beschrijft concreter wat dit betekent.

- Gemeente van herkomst gaat na of de betreffende zorgaanbieder een contract of subsidierelatie heeft met de gemeente waar de voorziening staat (ZIN). Is dit niet het geval? Dan is het niet wenselijk om het zorgaanbod in te kopen. Dit brengt extra werkt en risico's met zich mee in kwaliteitsborging. Bovendien is het onwenselijk dat aanbieders gemeenten op die manier tegen elkaar uitspelen.
- Indien zorg door de budgethouder wordt ingekocht middels een PGB is het belangrijk om te overleggen met de gemeente van plaatsing of zij bekend zijn met de zorgaanbieder waar de budgethouder beschermd wonen wil inkopen en of er aandachtspunten zijn voor een eventuele overdracht na een jaar, mocht de inwoner voor de langere duur bij deze zorgaanbieder willen wonen. Dit met het oog op de continuïteit van zorg.
- Gemeente van herkomst gaat na hoe het wachtlijstbeheer in deze regio is ingericht en overlegt met de gemeente waar de voorziening staat hoe de inwoner op de wachtlijst kan komen van betreffende voorziening. Het is niet wenselijk om bestaande wachtlijsten te omzeilen door 'gunstige afspraken' te maken met de betreffende zorgaanbieder.
- Gemeente van herkomst meldt bij de gemeente waar de voorziening staat dat zij een Beschermd Wonen traject wil gaan inkopen, vanaf wanneer en bij welke aanbieder.
- Gemeente van herkomst overlegt met de gemeente waar de voorziening staat wat er verder geregeld moet worden en wie daarin het voortouw neemt. Denk daarbij aan:
 - Inschrijving in de BRP (briefadres van instelling)
 - Eventuele aanvullende voorzieningen die moeten worden geregeld in de gemeente waar de instelling staat (zoals het omzetten van de uitkering)
 - Eventuele verhuiskosten naar de beschermd wonen plek worden in principe gedragen door de inwoner. Als hij of zij deze kosten niet kan betalen kan een aanvraag voor bijzondere bijstand worden ingediend bij de gemeente die ook de beschikking heeft afgegeven.

- Gemeente van herkomst informeert de gemeente waar de voorziening staat wanneer zij verwachten het traject te evalueren en in welke situatie zij opnieuw contact opnemen met de gemeente waar de voorziening staat. Dit gebeurt in overleg met betrokkene. Dat is in ieder geval als:
 - betrokkene kan uitstromen, zich wil gaan vestigen in dezelfde regio als waar de voorziening staat én hiervoor urgentie wil aanvragen. De gemeente van herkomst benoemt in dat geval in hoeverre deze woonwens bijdraagt aan het herstel van de inwoner en passend is in het kader van de gemaakte 'fair share' afspraken tussen gemeenten.
 - na evaluatie van het traject blijkt dat het gerechtvaardigd is om opnieuw in gesprek te gaan over de toets criteria, zie processtap 9.
 - er twijfels zijn over de kwaliteit van de geboden ondersteuning door de zorgaanbieder

Escalatie en geschillen

Als gemeenten er onderling niet uitkomen, nemen de [contactpersonen](#) landelijke toegankelijkheid in eerste instantie contact op met elkaar. Komen zij er onderling niet uit? Dan nemen zij contact op met een regioadviseur van het [platform Sociaal Domein](#). Als de gemeenten niet tot een oplossing komen, kunnen zij een geschil voorleggen aan de [geschillencommissie Sociaal Domein](#).

De geschillencommissie 'Woonplaatsbeginsel en Toegang' is een subcommissie van de Geschillencommissie Sociaal Domein. De commissie behandelt geschillen tussen een aanbieder en gemeenten of gemeenten onderling over de vraag in welke gemeente of regio voor een ingezetene van Nederland een traject BW of MO de meeste kans van slagen heeft. De commissie brengt advies uit aan de bij het geschil betrokken gemeenten of regio's. Gemeenten hebben in een convenant vastgelegd dat zij bij hun besluiten het advies van de commissie opvolgen; de uitspraken van de geschillencommissie zijn bindend voor de betrokken gemeenten. In afwachting van de uitspraak blijft de gemeente van herkomst verantwoordelijk.

Overgang Forensische zorg naar Wmo

Onderdeel van de Werkagenda 'Verbeteren van de aansluiting tussen de forensische zorg en reguliere zorg forensische zorg' (2024) is het verbeteren van de samenwerking bij de doorstroom van forensische zorg naar gemeenten. In dat kader wordt in 2026 gewerkt aan een werkwijze voor bovenregionale plaatsing. Dit mede op basis van een onderzoek naar knelpunten en oplossingsrichtingen bij terugplaatsing van personen uit de forensische zorg buiten de regio van herkomst.

Vanwaar dit onderzoek? Terugplaatsing van personen naar de regio van herkomst is nu het uitgangspunt. Het kan echter voorkomen dat het niet wenselijk is dat iemand terugkeert naar de gemeente waar hij voorafgaand aan de forensische titel verbleef. Bijvoorbeeld vanwege een niet steunend (sociaal)netwerk in de gemeente van herkomst, een groter aantal IFZO (beschikbare) bedden in de grote steden of in het belang van het slachtoffer. Er wordt dus gesproken van plaatsing buiten de regio van herkomst wanneer iemand na het ontvangen van forensische zorg uitstroomt naar een andere gemeente dan de gemeente van herkomst. In de praktijk levert het zoeken van een alternatieve woonplaats waar de juiste ondersteuning en huisvesting georganiseerd kan worden om een herstart in de maatschappij te creëren praktische problemen op. In het onderzoek worden daarom onderliggende knelpunten en praktisch uitvoerbare oplossingsrichtingen in kaart gebracht om het plaatsen van personen in een andere gemeente dan die van herkomst mogelijk te maken na afloop van een Forensische zorgtitel.

De inzet van de VNG is dat de te ontwikkelen werkwijze voor bovenregionale plaatsing zo veel mogelijk aansluit bij de inzichten in onderliggende handreiking. Vooruitlopend op publicatie van de werkwijze adviseren we gemeenten om de inzichten uit deze handreiking ook te gebruiken voor personen die uitstromen uit Forensische Zorg.

Overgang Jeugdwet naar Wmo

Binnen de Jeugdwet geldt het Woonplaatsbeginsel. Dat betekent dat de gemeente van herkomst verantwoordelijk is voor de zorg die de jeugdige in het kader van de Jeugdwet ontvangt. Binnen beschermd wonen geldt op dit moment geen Woonplaatsbeginsel. Dat is een risico voor de continuïteit van zorg. Een jeugdige die uitstroomt uit de Jeugdwet (18-23 jaar) en die nog beschermd wonen nodig heeft, kan zich melden bij de gemeente waar hij of zij beschermd wil gaan wonen. Dit kan dus een andere gemeente zijn dan de verantwoordelijke gemeente voor de Jeugdwet. De beschreven processtappen uit deze handreiking zijn dan van toepassing.

Om de continuïteit van zorg te waarborgen is het raadzaam dat meldingen voor jeugdigen tijdig ingediend worden (minimaal 6 maanden van tevoren). De overbruggingsperiode is de verantwoordelijkheid van de gemeente die verantwoordelijk is voor de Jeugdwet op basis van het Woonplaatsbeginsel. Als uit het onderzoek blijkt dat er geen ondersteuningsbehoefte is voor Beschermd Wonen, maar bijvoorbeeld wel een ambulant traject, dan valt dit niet onder de landelijke toegankelijkheid. Ambulante trajecten of tussenvormen (niet zijnde Beschermd Wonen) vallen onder de verantwoordelijkheid van de gemeente waar de jeugdige op dat moment ingeschreven staat.

Bijlage 1. Wettelijk kader

De volgende artikelen uit de Wmo 2015 zijn van belang voor Beschermd Wonen en landelijke toegankelijkheid.

Artikel 1.1.1, begripsbepalingen:

“beschermd wonen: wonen in een accommodatie van een instelling met daarbij behorende toezicht en begeleiding, gericht op het bevorderen van zelfredzaamheid en participatie, het psychisch en psychosociaal functioneren, stabilisatie van een psychiatrisch ziektebeeld, het voorkomen van verwaarlozing of maatschappelijke overlast of het afwenden van gevaar voor de cliënt of anderen, bestemd voor personen met psychische of psychosociale problemen, die niet in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving”,

“maatschappelijke ondersteuning: (...) 3. het bieden van beschermd wonen en opvang”,

“maatwerkvoorziening: een op de behoeften, persoonskenmerken en mogelijkheden van een persoon afgestemd geheel van diensten, hulpmiddelen, woningaanpassingen en andere maatregelen (...) 3. ten behoeve van beschermd wonen en opvang”.

Bij Beschermd Wonen maakt het verblijf in een instellingseigen woonvoorziening integraal deel uit van de maatwerkvoorziening; er is geen sprake van zelfstandig wonen zoals bij ambulante begeleiding. De inwoner huurt niet zelf; er is geen huurovereenkomst of recht op huurtoeslag. De wooncomponent is onderdeel van de geleverde voorziening. De hoge eigen bijdrage via het CAK omvat zowel de zorginhoudelijke ondersteuning als het verblijf, inclusief huishoudelijke lasten. Dat volgt duidelijk uit de systematiek van het Uitvoeringsbesluit Wmo 2015.

De aanwezigheid van toezicht – afgestemd op de kwetsbaarheid van de doelgroep – is eveneens een onderscheidend element als je de definities van begeleiding en beschermd wonen vergelijkt, maar dit betreft geen levenslange behoefte aan 24-uurszorg zoals in de Wet langdurige zorg (Wlz).

Artikel 1.2.1 “Een ingezetene van Nederland komt overeenkomstig de bepalingen van deze wet in aanmerking voor een maatwerkvoorziening, bestaande uit: (...) b. beschermd wonen, te verstrekken door het college van de gemeente tot welke hij zich wendt, voor zover hij in verband met psychische of psychosociale problemen niet in staat is zich op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk te handhaven in de samenleving (...)”.

Artikel 2.1.2 “Het plan (bedoeld is het Wmo-beleidsplan) is erop gericht dat: (...) b. cliënten die beschermd wonen of opvang ontvangen, een veilige woonomgeving hebben en, indien mogelijk, weer in staat zijn zich op eigen kracht te handhaven in de samenleving”.

Artikel 2.3.2 “Het college onderzoekt: (...) b. de mogelijkheden om op eigen kracht of met gebruikelijke hulp zijn zelfredzaamheid of zijn participatie te verbeteren of te voorzien in zijn behoefte aan beschermd wonen of opvang; c. de mogelijkheden om met mantelzorg of hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk te komen tot verbetering van zijn zelfredzaamheid of zijn participatie of te voorzien in zijn behoefte aan beschermd wonen of opvang; (...) e. de mogelijkheden om met gebruikmaking van een algemene voorziening of door het verrichten van maatschappelijk nuttige activiteiten te komen tot verbetering van zijn zelfredzaamheid of zijn participatie, onderscheidenlijk de mogelijkheden om met gebruikmaking van een algemene voorziening te voorzien in zijn behoefte aan beschermd wonen of opvang (...)”.

Artikel 2.3.5 "1. Het college beslist op een aanvraag: (...) b. van een ingezetene van Nederland om een maatwerkvoorziening ten behoeve van opvang en beschermd wonen. 4. Het college beslist tot verstrekking van een maatwerkvoorziening ter compensatie van de problemen bij het zich handhaven in de samenleving van de cliënt met psychische of psychosociale problemen en de cliënt die de thuissituatie heeft verlaten, al dan niet in verband met risico's voor zijn veiligheid als gevolg van huiselijk geweld, voor zover de cliënt deze problemen naar het oordeel van het college niet op eigen kracht, met gebruikelijke hulp, met mantelzorg of met hulp van andere personen uit zijn sociale netwerk dan wel met gebruikmaking van algemene voorzieningen kan verminderen of wegnemen. De maatwerkvoorziening levert, rekening houdend met de uitkomsten van het in artikel 2.3.2 bedoelde onderzoek, een passende bijdrage aan het voorzien in de behoefte van de cliënt aan beschermd wonen of opvang en aan het realiseren van een situatie waarin de cliënt in staat wordt gesteld zich zo snel mogelijk weer op eigen kracht te handhaven in de samenleving".

De wettekst geeft ook helder aan dat bij aanvragen voor beschermd wonen ook eerst gekeken moet worden naar het sociale netwerk en naar mogelijkheden voor snelle uitstroom naar zelfstandigheid. Dat betekent bij een melding voor beschermd wonen in een andere gemeente dan waar de inwoner woont, het onderzoek zich eerst moet richten op de mogelijke gevolgen van het los laten van bestaande netwerken en de kansen die in een nieuwe gemeente liggen op herstel en participatie.

Bijlage 2. Begrippenlijst

- **Ingezetene:** een inwoner van Nederland, iemand die in Nederland staat in het bevolkingsregister (BRP). Volgens art. 1.1.1 Wmo is iemand al cliënt zodra hij/zij een melding doet (art. 2.3.2), dus nog vóórdat een voorziening is toegekend. De gemeente moet dan een onderzoek starten. Iemand kan dus 'Ingezetene' van een gemeente zijn, zonder dat deze is ingeschreven in de BRP van die gemeente.
- **Beschermd Wonen (BW):** Wonen in de accommodatie van een instelling. De wooncomponent is onderdeel van de geleverde voorziening. De inwoner huurt niet zelf, er is geen huurovereenkomst of recht op huurtoeslag. Onderdeel van de ondersteuning is de nabijheid van toezicht en intensieve begeleiding aan mensen die wegens psychische problemen niet zelfstandig kunnen wonen.
- **Overbruggingszorg:** allerlei vormen van (nood)opvang en/of ambulante ondersteuning om achteruitgang te voorkomen tijdens een periode waarin betrokkene wacht op plaatsing in een Beschermd Wonen voorziening.
- **Wensgemeente:** de gemeente waar iemand graag beschermd wil gaan wonen.
- **Centrumgemeente:** gemeenten kunnen de uitvoering van het Wmo-onderzoek en het nemen van een besluit op een aanvraag voor Beschermd Wonen mandateren aan een andere gemeente, vaak de centrumgemeente. Deze handelt dan namens de betreffende wensgemeente.
- **Gemeente van herkomst:** de gemeente waar betrokkene gedurende (een deel van) het afgelopen jaar aanspraak kon maken op een lopende beschikking voor beschermd wonen op grond van de Wmo, óf als dit niet aan de orde is;
 - de gemeente waar betrokkene het afgelopen jaar hoofdzakelijk stond ingeschreven in de BRP (niet zijnde verblijf in een instelling), óf als dit niet aan de orde is;
 - de gemeente waar betrokkene in de BRP stond ingeschreven vóórdat hij of zij verbleef in een instelling voor Jeugdzorg, klinische zorg of Forensische Zorg.
 - In alle andere gevallen is de gemeente van herkomst onvoldoende aantoonbaar. De wensgemeente handelt dan hetzelfde als bij meldingen voor Beschermd Wonen van haar eigen inwoners.
- **IFZO:** een digitaal systeem dat het hele proces van forensische zorg in Nederland ondersteunt: van indicatiestelling tot aan de plaatsing bij een geschikte zorgaanbieder. Een IFZO-indicatie is een indicatie die toegang geeft tot een forensische zorgplaats, gefinancierd door het ministerie van Justitie & Veiligheid.
- **ZIN:** Zorg in natura, waarbij de gemeente de zorg voor een inwoner bij een zorgaanbieder inkoopt.
- **PGB:** Persoonsgebonden budget, waarbij een budgethouder de zorg inkoopt. Een budgethouder kan gemachtigd zijn om die zorg (als budgetbeheerder) in te kopen voor iemand anders die de beschikking voor Wmo ondersteuning heeft ontvangen.

Bijlage 3. Woonvoorzieningen zonder wooncomponent in relatie tot landelijke toegankelijkheid

Maatwerkvoorzieningen zonder wooncomponent vallen niet onder Beschermd Wonen, maar zijn een vorm van begeleiding in de zin van artikel 1.1.1 van de Wmo 2015. Landelijke toegankelijkheid is daarop dus niet van toepassing. Soms willen mensen toch graag verhuizen naar zo'n maatwerkvoorziening in een andere gemeente en dat lukt niet als gemeenten hierover onderling geen afstemming hebben.

We hebben het hier specifiek over:

- (geclusterde) woonvormen waarbij het wonen is gekoppeld aan begeleiding, je hebt een beschikking voor begeleiding nodig om er te kunnen wonen.
- Er is sprake van een tijdelijk huurcontract en/of intermediaire verhuur.
- Je kunt er niet blijven wonen als de begeleiding stopt.
- De inwoner kan in deze constructies pas verhuizen naar deze woonvorm als er een indicatie voor begeleiding is afgegeven

Gemeenten gaan hier nu verschillend mee om. Sommige gemeenten passen de regels van landelijke toegankelijkheid toe, andere gemeenten niet. Het is voor gemeenten, zorgaanbieders en inwoners helpend als het duidelijk is welke gemeente aan zet is. Daarom bevat deze handreiking ook werkafspraken over deze situatie. Deze werkafspraken hebben geen zelfstandige wettelijke grondslag. Het betreft praktische afspraken tussen gemeenten ter bevordering van continuïteit en duidelijkheid. Gemeenten kunnen deze afspraken opnemen in eigen regelgeving, beleid en overeenkomsten.

Wettelijke context

- De gemeente waar iemand 'ingezetene' is, is wettelijk gezien verantwoordelijk voor het onderzoek naar de benodigde ondersteuning.
- 'Ingezetene' is NIET gelijk aan BRP-inschrijving! Volgens art. 1.1.1 Wmo is iemand al cliënt zodra hij/zij een melding doet (art. 2.3.2), dus nog vóórdat een voorziening is toegekend. De gemeente moet dan een onderzoek starten.
- De wet is minder duidelijk over wie vervolgens verantwoordelijk is voor het leveren en bekostigen van de benodigde voorziening. Van gemeenten wordt verwacht dat zij zorgvuldig omgaan met continuïteit van ondersteuning. Maar dat is niet juridisch afdwingbaar.

Werkafspraken

- Inwoner wil verhuizen naar een woonvorm in een andere gemeente. Het betreft een vorm van (geclusterd) wonen, waarbij het wonen is gekoppeld aan begeleiding (je hebt een beschikking voor begeleiding nodig om er te kunnen wonen en kunt er niet blijven wonen als de beschikking en dus ook de begeleiding stopt).

- De gemeente van herkomst voert het onderzoek uit, overlegt met de gemeente waar deze woonvorm staat over de uitkomsten van het onderzoek en neemt een besluit op de aanvraag en geeft de indicatie af. Deze gemeente is ook verantwoordelijk voor het organiseren van de financiële afspraken met betreffende zorgaanbieder gedurende het gehele traject.
- De gemeente van herkomst overlegt met de gemeente waar deze woonvorm staat over BRP-inschrijving, benodigde aanvullende voorzieningen (omzetting uitkering, kosten van verhuizing (in principe voor rekening inwoner of vanuit bijzondere bijstand door gemeente van herkomst) en het kwaliteitstoezicht op betreffende zorgaanbieder.
- De inwoner verhuist naar de tijdelijke woonvorm met begeleiding.
- Gemeenten bespreken vooraf met de inwoner de verwachtingen ten aanzien van uitstroom ná het begeleidingstraject. In principe keert de inwoner weer terug naar de gemeente van herkomst. De inwoner mag natuurlijk zelf elders een woning zoeken. De gemeente waar de woonvorm staat is niet verantwoordelijk voor uitstroom (er is in principe géén grond voor urgentie, ook niet op grond van de verplichte urgentie categorieën uit de Wet versterking regie volkshuisvesting).

**Vereniging van
Nederlandse Gemeenten**

Nassaulaan 12
2514 JS Den Haag
+31 70 373 83 93

info@vng.nl

maart 2026